

DOI <https://doi.org/10.51647/kelm.2020.7.3.11>

ROZWÓJ PRZEPISÓW O ODPOWIEDZIALNOŚCI KARNEJ ZA UCIECZKĘ ZE SPECJALISTYCZNEGO ZAKŁADU OPIEKI ZDROWOTNEJ W OKRESIE SOWIECKIM

Yana Derkach

studentka Instytutu Naukowo-Badawczego Prawa Publicznego (Kijów)

ORCID: 0000-0003-2414-2743

e-mail: YaDerkach@ukr.net

Adnotacja. W artykule autor kontynuuje badania nad historyczno-prawnym rozwojem przepisów o odpowiedzialności karnej za ucieczkę ze specjalistycznego zakładu opieki zdrowotnej. W poprzedniej pracy ustalono, że na początku XIX w. chorych psychicznie kierowano pod nadzór klasztorów. Począwszy od Przepisów o karach karnych i poprawczych z 1845 r. chorych psychicznie kierowano na przymusowe leczenie do specjalnych domów obłąkanych, a wraz z przyjęciem przepisów karnych z 1903 r. – do specjalnych zakładów opieki zdrowotnej. Jednak rozważenie sowieckiego okresu tworzenia prawa karnego w zakresie ucieczki ze specjalistycznego zakładu opieki zdrowotnej pozostało obiecujące. Co autor próbował zrealizować w proponowanej pracy.

Słowa kluczowe: USSR, Kodeks Karny z 1960 r., ucieczka, zakład opieki zdrowotnej.

DEVELOPMENT OF LEGISLATION ON CRIMINAL LIABILITY FOR ESCAPE FROM A SPECIALIZED HOSPITAL INSTITUTION IN THE SOVIET PERIOD

Yana Derkach

Applicant

Research Institute of Public Law (Kyiv, Ukraine)

ORCID ID: 0000-0003-2414-2743

e-mail: YaDerkach@ukr.net

Abstract. In the article the author continues to study the historical and legal development of legislation on criminal liability for fleeing from a specialized medical institution. In previous work it was found that by the beginning of the XIX century the mentally ill were sent under the supervision of monasteries. Beginning with the Criminal and Correctional Penal Code of 1845, the mentally ill were sent to compulsory treatment in special homes for the insane, and with the adoption of the Criminal Code of 1903 to special medical institutions. However, the consideration of the Soviet period of formation of the criminal legislation for escape from a specialized medical institution remained perspective. That the author also tried to carry out in the work offered to your attention.

Key words: USSR, Criminal Code of 1960, escape, medical institution.

РОЗВИТОК ЗАКОНОДАВСТВА ПРО КРИМІНАЛЬНУ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА ВТЕЧУ ЗІ СПЕЦІАЛІЗОВАНОГО ЛІКУВАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ В РАДЯНСЬКИЙ ПЕРІОД

Яна Деркач

здобувач

Науково-дослідного інституту публічного права (Київ, Україна)

ORCID ID: 0000-0003-2414-2743

e-mail: YaDerkach@ukr.net

Анотація. У статті автором продовжується дослідження історико-правового розвитку законодавства про кримінальну відповідальність за втечу зі спеціалізованого лікувального закладу. У попередній роботі було встановлено, що до початку XIX ст. психічно хворих направляли під нагляд монастирів. Від Уложення про покарання кримінальні й виправні 1845 року психічно хворих направляли на примусове лікування у спеціальні будинки для божевільних, а з прийняттям Кримінального уложення 1903 року – до спеціальних лікувальних закладів. Однак перспективним залишився розгляд радянського періоду становлення кримінального законодавства за втечу зі спеціалізованого лікувального закладу, який автор спробував здійснити у запропонованій вашій увазі роботі.

Ключові слова: УРСР, КК 1960 року, втеча, лікувальний заклад.

Вступ. Як зазначає О.А. Гавриленко, пізнання генезису правового регулювання кримінальної відповідальності в Україні дає змогу повно та всебічно вивчити правову культуру українського народу, його світоглядні установки, особливості менталітету та духовний генезис на певних історичних етапах розвитку українського суспільства (Гавриленко, 2013: 402), а науковий інтерес до історії становлення розвитку кримінального

права зумовлений необхідністю проєкції досягнень і прорахунків минулих поколінь на сучасний стан кримінально-правового регулювання суспільних відносин задля комплексного аналізу та вирішення нагальних потреб сьогодення (Назимко, 2014: 47).

Таким чином, дослідження законодавства про кримінальну відповідальність за втечу зі спеціалізованого лікувального закладу необхідно розпочинати з його історичного розвитку.

Основна частина. Дослідженню окремих аспектів втечі зі спеціалізованого лікувального закладу приділяли увагу такі вчені, як О.В. Беклеміщев, В.І. Борисов, О.В. Клименко, С.О. Книженко, О.В. Патрагій, В.І. Тютюгін. Незважаючи на це, в історико-правовому аспекті дослідження кримінальної відповідальності за втечу зі спеціалізованого лікувального закладу не проводилось.

Мета статті полягає у дослідженні законодавства про кримінальну відповідальність за втечу зі спеціалізованого лікувального закладу в радянський період.

Результати. 1917 рік став доленосним для слов'янського народу. Це передусім зумовлено Лютневою революцією, яка завершилась падінням останнього російського монарха Миколи II (Романова) та Жовтневим переворотом більшовиків на чолі з В.І. Леніним.

Бурні політичні зміни зумовили 6 січня 1919 року створення Української Соціалістичної Радянської Республіки (далі – УСРР), 23 серпня 1922 року прийняття нового Кримінального кодексу УСРР, який був введений у дію 1 червня цього ж року.

У ст. 17 Розділу II «Загальні основи застосування покарань» Загальної частини Кримінального кодексу УСРР 1922 року було передбачено, що покаранню не підлягають особи, які вчинили злочин у стані хронічної душевної хвороби або тимчасового розладу душевної діяльності, або взагалі в такому стані, коли особа не могла давати собі звіту у своїх діях, а також ті, хто хоча й діяв у стані душевної рівноваги, проте до моменту винесення або приведення вироку у виконання страждав на хворобу. До таких осіб можуть застосовуватись лише заходи соціального захисту, зазначені у ст. 46 Кримінального кодексу УСРР 1922 року (Уголовный кодекс Российской Социалистической Федеративной Советской Республики, 1922: 3).

Відповідно до ст. 46 Кримінального кодексу УСРР 1922 року, до заходів соціального захисту, які за вироком суду замінюють покарання або є наступними за ним, належать такі:

- поміщення в установу для розумово або морально дефективних;
- примусове лікування;
- заборона займатися ту чи іншу посаду або займатися тією чи іншою діяльністю або промислом;
- видалення з певної місцевості (Уголовный кодекс Российской Социалистической Федеративной Советской Республики, 1922: 6).

Отже, у Кримінальному кодексі УСРР 1922 року можемо побачити вдосконалені норми Кримінального уложення від 22 березня 1903 року. Так, законодавцем було створено нову кримінально-правову категорію заходів соціального захисту. Хвора особа, на відміну від положень Уложення про покарання кримінальні й виправні 1845 року та Кримінального уложення 1903 року, за рішенням суду могла бути направлена в установу для розумово або морально дефективних для примусового лікування за вчинений злочин незалежно від ступеня тяжкості останнього.

8 червня 1927 року Всеукраїнським центральним виконавчим комітетом було затверджено новий Кримінальний кодекс УСРР, який введено в дію 1 липня 1927 року.

Відповідно до ст. 10 Кримінального кодексу УСРР 1927 року, судово-виправні заходи соціального захисту не можна застосовувати до осіб, які вчинили суспільно-небезпечні дії у стані хронічної душевної хвороби або у стані тимчасового розладу душевної діяльності, або у стані якоїсь іншої хвороби, якщо ці особи не могли усвідомлювати свої дії або керувати ними, а також до тих осіб, які, хоча діяли в стані душевної рівноваги, проте на момент ухвалення вироку вже захворіли душевно. До зазначених осіб можна застосовувати тільки медичні заходи. В примітці до ст. 10 зазначено, що судово-виправні заходи соціального захисту застосовуються до осіб, які, щоби вчинити суспільно-небезпечну дію, довели себе до оп'яніння, під час якого вони тимчасово не могли усвідомити своїх дій або керувати ними (Кримінальний кодекс УРС, 1950: 4).

Як бачимо, у Кримінальному кодексі УСРР 1927 року під судово-виправними заходами соціального захисту розуміється встановлений перелік видів покарань до винних осіб, які вчинили суспільно-небезпечну (злочинну) дію, а до хворих осіб передбачено застосування медичних або медично-педагогічних заходів соціального захисту.

Серед медичних заходів соціального захисту у ст. 23 Кримінального кодексу УСРР 1927 передбачено такі:

- примусове лікування;
- вміщення до медично-ізоляційних установ (Кримінальний кодекс УРС, 1950: 7).

Серед медично-педагогічних заходів соціального захисту у ст. 24 наведено такі:

- настановлення опіки;
- віддання неповнолітніх на піклування батькам, родичам або іншим особам, а також установам та організаціям;

- вміщення до спеціальних закладів (Кримінальний кодекс УРС, 1950: 7–8).

Кримінальної відповідальності за втечу з медично-ізоляційних установ не передбачено, але норми Кримінального кодексу УСРР 1927 року, як і ст. 10 Кримінального кодексу УСРР 1922 року, дають змогу використовувати принцип аналогії.

Так, якщо тієї чи іншої суспільно небезпечної дії безпосередньо не передбачено в Кодексі, то підстави й межі відповідальності за неї, а також заходи соціального захисту визначаються за аналогією з тими статтями, в яких передбачено злочини, найбільш подібні за важливістю та характером (Кримінальний кодекс УРСР, 1950: 4).

У нашому випадку найбільш подібні за характером дії до втечі зі спеціалізованого лікувального закладу встановлені у таких статтях:

ст. 95 Кримінального кодексу УСРР 1922 року («втеча засудженого з-під нагляду або з місця позбавлення волі, вчинена шляхом підкопу, зламу, пошкодження затвору, стін тощо»; каралася позбавленням волі на строк не менше одного року) (Уголовный кодекс Российской Социалистической Федеративной Советской Республики, 1922: 12).

ч. 3 ст. 78 Кримінального кодексу УСРР 1927 («втеча з місця обов'язкового оселення (заслання) або з дороги до нього, а рівно ж за ухилення від виправно-трудова робіт засуджених до заслання»; як покарання застосовувалася заміна заслання позбавленням волі на той самий строк) (Кримінальний кодекс УРСР, 1950: 31).

Однак застосування аналогії кримінальної відповідальності за злочини, які скоїли хворі особи, суперечило б загальним принципам кримінального законодавства зазначених кримінальних законів.

Як зазначає С.О. Беклеміщев, у 1935 році на території УСРР було розглянуто питання про призначення та припинення примусового лікування. Такі питання чітко належали до функції судів за наявності обов'язкової судово-психіатричної експертизи, що передувала рішенням суду (Беклеміщев, 2007: 21).

Кримінальний кодекс УСРР 1927 року проіснував більше тридцяти років, і лише 28 грудня 1960 року Верховною Радою Української Радянської Соціалістичної Республіки (далі – УРСР) було прийнято новий Кримінальний кодекс, який введено в дію 1 квітня 1961 року.

Відповідно до ст. 58 Кримінального кодексу УРСР 1960 року редакції 1 липня 1962 року, до осіб, які вчинили суспільно небезпечні діяння в стані неосудності або вчинили такі діяння в стані осудності, але захворіли до винесення вироку або під час відбування покарання на душевну хворобу, що позбавило їх можливості усвідомлювати свої дії або керувати ними, судом можуть бути застосовані такі примусові заходи медичного характеру:

- поміщення в психіатричну лікарню загального типу;
- поміщення в психіатричну лікарню спеціального типу (Комментарий к Уголовному кодексу РСФСР, 1960: 136).

Відзначимо, що у Кримінальному кодексі УРСР 1960 року було сформовано окрему Главу VI задля врегулювання питання застосування примусових заходів медичного та виховного характеру.

Як зазначається у коментарі до Кримінального кодексу УРСР 1960 року, психіатрична лікарня загального типу – це психоневрологічні лікувальні інститути, психоневрологічні лікарні, психіатричні стаціонари, що перебувають у віданні органів охорони здоров'я. Психіатричні лікарні спеціального типу – це лікарні, що перебувають у віданні органів Міністерства внутрішніх справ, де здійснюється посилений нагляд за поміщеними туди душевнохворими (Комментарий к Уголовному кодексу РСФСР, 1960: 136).

Відповідно до Указу Президії Верховної Ради УРСР «Про внесення змін і доповнень до Кримінального і Кримінально-процесуального кодексів Української РСР» від 10 лютого 1988 року № 5397-XI (Про внесення змін і доповнень до Кримінального і Кримінально-процесуального кодексів Української РСР, 1988), до порядку застосування примусових заходів медичного характеру внесені зміни. Так, до осіб, які вчинили суспільно небезпечні діяння в стані неосудності або вчинили такі діяння в стані осудності, але захворіли до винесення вироку або під час відбування покарання на душевну хворобу, що позбавило їх можливості усвідомлювати свої дії або керувати ними, судом може бути застосовано такі примусові заходи медичного характеру, що здійснюються лікувальними закладами органів охорони здоров'я:

- поміщення в психіатричну лікарню зі звичайним наглядом;
- поміщення в психіатричну лікарню з посиленням наглядом;
- поміщення в психіатричну лікарню із суворим наглядом (Кримінальний кодекс України, 1960).

Отже, законодавцем передбачено, що до хворих осіб можуть бути застосовані три види примусових заходів медичного характеру залежно від душевної хвороби, тяжкості й характеру вчиненого злочину. Однак до 1982 року в Кримінальному кодексі УРСР 1960 року не було передбачено кримінальної відповідальності за втечу зі спеціалізованого лікувального закладу. Застосування норм кримінального законодавства за аналогією було скасовано.

Поміщення в психіатричну лікарню зі звичайним наглядом могло бути застосоване судом щодо душевнохворого, який за своїм психічним станом і характером вчиненого суспільно небезпечного діяння потребує тримання в лікарні й лікування в примусовому порядку. Поміщення в психіатричну лікарню з посиленням наглядом могло бути застосоване судом щодо душевнохворого, який вчинив суспільно небезпечне діяння, не пов'язане з посяганням на життя громадян, і за психічним станом не є загрозою для оточуючих, але потребує тримання в лікарні й лікування в умовах посиленого нагляду. Поміщення в психіатричну лікарню із суворим наглядом могло бути застосоване судом щодо душевнохворого, який за своїм психічним станом і характером вчиненого суспільно небезпечного діяння представляє особливу небезпеку для суспільства й потребує тримання в лікарні та лікування в умовах суворого нагляду (Про внесення змін і доповнень до Кримінального і Кримінально-процесуального кодексів Української РСР, 1988).

Нарешті, 16 листопада 1982 року Указом Президії Верховної Ради УРСР «Про внесення змін і доповнень до Кримінального кодексу та деяких інших законодавчих актів Української РСР» задля посилення боротьби з бродяжництвом, жебрацтвом і веденням іншого паразитичного способу життя була внесена до Кримінального кодексу УРСР 1960 року кримінальна відповідальність за втечу з місця заслання або з лікувально-трудового чи виховно-трудоного профілакторію, а також з дороги в заслання або профілакторій, що каралося позбавленням волі на строк до одного року (Про внесення змін і доповнень до Кримінального кодексу та деяких інших законодавчих актів Української РСР, 1982).

Відповідно до Указу Президії Верховної Ради УРСР «Про примусове лікування і трудове перевиховання злісних п'яниць» від 17 серпня 1966 року № Іп-VI, злісні п'яниці, які, незважаючи на вжиті до них заходи громадського або адміністративного впливу, систематично зловживають спиртними напоями, порушують трудову дисципліну, громадський порядок та правила соціалістичного співжиття, підлягають направленню до лікувально-трудоного профілакторію для примусового лікування й трудового перевиховання на строк від шести місяців до одного року (Про примусове лікування і трудове перевиховання злісних п'яниць, 1966).

Відзначимо, що до ст. 184 Кримінального кодексу УРСР 1960 року редакції 16 листопада 1982 року законодавцем у подальшому була внесена низка змін.

Законом України «Про скасування кримінальних покарань заслання і вислання» від 6 березня 1992 року № 2175-XII зі ст. 184 Кримінального кодексу УРСР 1960 року виключено слова «з місця заслання або» і «в заслання або» (Про скасування кримінальних покарань у вигляді заслання і вислання, 1992).

Законом України «Про внесення доповнень і змін до Кримінального кодексу України, Кримінально-процесуального кодексу Української РСР і Кодексу Української РСР про адміністративні правопорушення» від 7 липня 1992 року № 2547-XII виключено слова «чи виховно-трудоного» (Про внесення доповнень і змін до Кримінального кодексу України, Кримінально-процесуального кодексу Української РСР і Кодексу Української РСР про адміністративні правопорушення, 1992).

Законом України «Про внесення змін і доповнень до деяких законодавчих актів України у зв'язку з прийняттям Закону України «Про обіг в Україні наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів і прекурсорів» та Закону України «Про заходи протидії незаконному обігу наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів та зловживанню ними»» від 15 лютого 1995 року № 64/95-ВР ст. 184 Кримінального кодексу УРСР 1960 року викладено в новій редакції. Так, втеча зі спеціалізованого лікувального закладу, а також по дорозі до нього карається позбавленням волі на строк до одного року (Про внесення змін і доповнень до деяких законодавчих актів України у зв'язку з прийняттям Закону України «Про обіг в Україні наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів і прекурсорів» та Закону України «Про заходи протидії незаконному обігу наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів та зловживанню ними», 1995).

Отже, сучасна диспозиція ст. 394 «Втеча зі спеціалізованого лікувального закладу» КК України була сформована у 1995 році. Звернемо також увагу на те, що ст. 184 Кримінального кодексу УРСР 1960 року також була віднесена до злочинів проти правосуддя.

Визначальний період історичного розвитку української державності і права розпочався з проголошенням державного суверенітету у 1990 році та Акта незалежності України 1991 року, як зазначає О.М. Бандурка (Бандурка та ін., 2018: 9). Проте, як зазначає В.М. Іванов, цей процес спочатку не мав достатньо системного характеру, що призводило до певної неузгодженості правових норм. З прийняттям Конституції України (28 червня 1996 року) з'явилися реальні перспективи вироблення гармонійно поєднаної збалансованої законодавчої системи. В українське право впроваджуються європейські та міжнародні норми й стандарти. Водночас цей процес мав відповідати правовому менталітету українського народу, цінностям і самобутності його правової культури. Отже, як зазначає дослідник, основними напрямками правової реформи було приведення чинного законодавства у відповідність до Основного Закону, адаптація законодавства України до норм європейського і міжнародного права (Іванов, 2003: 191).

Таким чином, зміни не обійшли стороною кримінальне законодавство України. В результаті цього 5 квітня 2001 року Верховною Радою України було прийнято Кримінальний кодекс України, а введено в дію 1 вересня 2001 року.

У КК України, на відміну від Кримінального кодексу УРСР 1960 року, окрім стану неосудності та осудності, виокремлено нову кримінально-правову категорію, таку як обмежена осудність.

Відповідно до ст. 20 КК України, підлягає кримінальній відповідальності особа, визнана судом обмежено осудною, тобто така, яка під час вчинення кримінального правопорушення через наявність у неї психічний розлад не була здатна повною мірою усвідомлювати свої дії (бездіяльність) та (або) керувати ними. Визнання особи обмежено осудною враховується судом під час призначення покарання й може бути підставою для застосування примусових заходів медичного характеру (Кримінальний кодекс України, 2001).

Нині застосування примусових заходів медичного характеру регулюється Розділом XIV «Інші заходи кримінально-правового характеру» КК України.

Під примусовими заходами медичного характеру законодавець пропонує розуміти надання амбулаторної психіатричної допомоги, поміщення особи, яка вчинила суспільно небезпечне діяння, що підпадає під ознаки діяння, передбаченого КК України, у спеціальний лікувальний заклад задля її обов'язкового лікування, а також запобігання вчиненню нею суспільно небезпечних діянь (Кримінальний кодекс України, 2001). Примусові заходи можуть застосовуватись судом до неосудних, обмежено осудних та осіб, які захворіли.

Нині спеціальна норма, яка встановлює кримінальну відповідальність за втечу зі спеціалізованого лікувального закладу, задля виконання судового рішення передбачена у ст. 394 КК України серед злочинів проти правосуддя.

Однак, на відміну від ст. 184 Кримінального кодексу УРСР 1960 року, в якому було передбачено покарання у вигляді позбавлення волі на строк до одного року, ст. 394 КК України збільшує максимальну міру покарання до двох років та передбачає альтернативне покарання у вигляді арешту на строк до шести місяців.

Висновки. Отже, кримінальна відповідальність за втечу з місця заслання або з лікувально-трудового чи виховно-трудового профілакторію, а також з дороги в заслання або профілакторій вперше знайшла своє відображення у Кримінальному кодексі УРСР 1960 року тільки після внесення змін від 16 листопада 1982 року. За це було передбачено покарання у вигляді позбавлення волі на строк до одного року. Однак ця стаття, зокрема, використовувалась щодо злісних п'яниць задля забезпечення їх примусового лікування й трудового перевиховання. Сучасна ж редакція диспозиції ст. 394 КК України успадкована від ст. 184 Кримінального кодексу УРСР 1960 року у редакції від 15 лютого 1995 року.

Перспективним напрямом подальших досліджень вважаємо розгляд та аналіз юридичного складу втечі зі спеціалізованого лікувального закладу.

Список використаних джерел:

1. Бандурка О.М. та ін. Історія держави та права України : підручник для курсантів та студентів вищих навчальних закладів. Харків : Майдан, 2018. 616 с.
2. Беклемішев О.В. Історія виникнення інституту примусових заходів медичного характеру. *Форум права*. 2007. № 1. С. 19–22.
3. Гавриленко О.А. Нове видання з історії кримінального покарання в Україні. *Часопис Київського університету права*. 2013. № 1. С. 402–403.
4. Іванов В.М. Історія держави і права України. Ч. II : навчальний посібник. Київ : МАУП, 2003. 224 с.
5. Коментарий к Уголовному кодексу РСФСР 1960 года. Ленинград : Издательство Ленинградского университета, 1962. 472 с.
6. Кримінальний кодекс України : Кодекс від 5 квітня 2001 року № 2341-III.
7. Кримінальний кодекс УРСР. Київ : Державне видавництво політичної літератури УРСР, 1950. 167 с.
8. Назимко Є.В. Історичний метод та проблеми періодизації історії розвитку інституту покарання неповнолітніх. *Национальный юридический журнал: теория и практика*. 2014. № 1 (5). С. 47–57.
9. Про внесення доповнень і змін до Кримінального кодексу України, Кримінально-процесуального кодексу Української РСР і Кодексу Української РСР про адміністративні правопорушення : Закон від 7 липня 1992 року № 2547-XII.
10. Про внесення змін і доповнень до деяких законодавчих актів України у зв'язку з прийняттям Закону України «Про обіг в Україні наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів і прекурсорів» та Закону України «Про заходи протидії незаконному обігу наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів та зловживанню ними» : Закон від 15 лютого 1995 року № 64/95-ВР.
11. Про внесення змін і доповнень до Кримінального і Кримінально-процесуального кодексів Української РСР від 10 лютого 1988 року № 5397-XI. Кримінальний кодекс України : Кодекс від 28 грудня 1960 року.
12. Про внесення змін і доповнень до Кримінального кодексу та деяких інших законодавчих актів Української РСР : Указ від 16 листопада 1982 року № 4290-X.
13. Про примусове лікування і трудове перевиховання злісних п'яниць : Указ від 17 серпня 1966 року № 1н-VI.
14. Про скасування кримінальних покарань у вигляді заслання і вислання : Закон від 6 березня 1992 року № 2175-XII.
15. Уголовный кодекс Российской Социалистической Федеративной Советской Республики. Москва : Издание Военной коллегии верх. трибун. В.Ц.И.К., 1922. 42 с.

References:

1. Bandurka O.M. et al. (2018). *Istoriia derzhavy ta prava Ukrainy [History of the state and law of Ukraine]: pidruchnyk dlia kursantiv ta studentiv vyshchikh navch. zakl. Kharkiv : Maidan. 616 p. [in Ukrainian].*
2. Beklemishchev O.V. (2007). *Istoriia vynyknennia instytutu prymusovykh zakhodiv medychnoho kharakteru [The history of the diagnosis to the Primus Institute entering the medical character]. Forum prava. № 1. pp. 19–22 [in Ukrainian].*
3. Havrylenko O.A. (2013). *Nove vydannia z istorii kryminalnoho pokarannia v Ukraini [A new publication on the history of criminal punishment in Ukraine]. Chasopys Kyivskoho universytetu prava. № 1. pp. 402–403 [in Ukrainian].*
4. Ivanov V.M. *Istoriia derzhavy i prava Ukrainy [History of the state and law of Ukraine]. Ch. II : navch. posib. Kyiv : MAUP, 2003. 224 s. [in Ukrainian].*
5. *Kommentarii k Ugolovnomu kodeksu [Commentary on the Criminal Code] RSFSR 1960 g. Leningrad : Izdatelstvo Leningradskogo universiteta, 1962. 472 s. [in Russian].*
6. *Kryminalnyi kodeks Ukrainy [Criminal Code of Ukraine]; Kodeks vid 5 kvit. 2001 r. № 2341-III [in Ukrainian].*
7. *Kryminalnyi kodeks URSR [Criminal Code of the USSR]. Kyiv : Derzhavne vydavnytstvo politychnoi literatury URSR, 1950. 167 s. [in Ukrainian].*
8. Nazymko Ye.V. [2014]. *Istorychnyi metod ta problemy periodyzatsii istorii rozvytku instytutu pokarannia nepovnoolitnikh [Historical method and problems of periodization of the history of development of the institute of juvenile punishment]. Natsionalnyi yurydycheskyi zhurnal: teoriya y praktyka. № 1 (5). pp. 47–57 [in Ukrainian].*
9. *Pro vnesennia dopovnen i zmin do Kryminalnoho kodeksu Ukrainy, Kryminalno-protsesualno kodeksu Ukrainkoi RSR i Kodeksu Ukrainkoi RSR pro administratyvni pravoporushennia [On making additions and amendments to the Criminal*

- Code of Ukraine, the Criminal Procedure Code of the Ukrainian SSR and the Code of the Ukrainian SSR on Administrative Offenses]: Zakon vid 7 lyp. 1992 r. № 2547-KhII [in Ukrainian].
10. Pro vnesennia zmin i dopovnen do deiakykh zakonodavchykh aktiv Ukrainy u zviazku z pryiniattiam Zakonu Ukrainy "Pro obih v Ukraini narkotychnykh zasobiv, psykhotropnykh rehovyn, yikh analogiv i prekursoriv" ta Zakonu Ukrainy "Pro zakhody protydii nezakonnomu obihu narkotychnykh zasobiv, psykhotropnykh rehovyn i prekursoriv ta zlovzhyvanniu nymy" [On amendments to some legislative acts of Ukraine in connection with the adoption of the Law of Ukraine "On Trafficking in Narcotic Drugs, Psychotropic Substances, Their Analogues and Precursors" and the Law of Ukraine "On Measures to Counteract Illicit Trafficking in Narcotic Drugs, Psychotropic Substances and precursors and their abuse"]: Zakon vid 15 liut. 1995 r. № 64/95-VR [in Ukrainian].
 11. Pro vnesennia zmin i dopovnen do Kryminalnoho i Kryminalno-protsesualnoho kodeksiv Ukrainiskoi RSR [On amendments and additions to the Criminal and Criminal Procedure Codes of the Ukrainian SSR] vid 10 liut. 1988 r. № 5397-KhI. Kryminalnyi kodeks Ukrainy : Kodeks vid 28 hrud. 1960 r. [in Ukrainian].
 12. Pro vnesennia zmin i dopovnen do Kryminalnoho kodeksu ta deiakykh inshykh zakonodavchykh aktiv Ukrainiskoi RSR [On amendments and additions to the Criminal Code and some other legislative acts of the Ukrainian SSR]: Ukaz vid 16 lys. 1982 r. № 4290-Kh [in Ukrainian].
 13. Pro prymusove likuvannia i trudove perevykhovannia zlisnykh pianyts [About compulsory treatment and labor re-education of malicious drunkards]: Ukaz vid 17 ser. 1966 r. № 1n-VI [in Ukrainian].
 14. Pro skasuvannia kryminalnykh pokaran u vyhliadi zaslannia i vyslannia [On the abolition of criminal penalties in the form of exile and deportation]: Zakon vid 06 ber. 1992 r. № 2175-KhII [in Ukrainian].
 15. Ugolovnyi kodeks Rossiiskoi Sotcialisticheskoi Federativnoi Sovetskoi Respubliki [Criminal Code of the Russian Socialist Federative Soviet Republic]. Moskva: Izdanie Voennoi kollegii verkh. tribun. V.Tc.I.K. 1922. 42 s. [in Russian].